

Superstiții din monografii gorjane

Al. Doru Șerban

În tratarea temei am găsit de cuviință să lămuresc la început conținutul noțiunii de superstiție.

Pentru aceasta am recurs la reproducerea definiției care i s-a dat în trei dicționare esențiale ale limbii române, apărute în perioade diferite, dovedind astfel și evoluția elementelor conținutului în decursul anilor.

„Dicționarul enciclopedic ilustrat Cartea Românească”, tipărit în perioada 1926 - 1931 de I. Aurel Candrea a definit superstiția „credință deșartă, eres, temă religioasă, neîntemeiată pe nimic, care inspiră omului acte și păreri împotriva bunului simț și a judecății serioase”.

Conform „Dicționarului limbii române moderne”, superstiția este „o prejudecată care decurge din credința că tot ce se întâmplă în natură și în societate este o manifestare a unor forțe supranaturale, potrivit căreia anumite întâmplări sunt socotite ca putând influența sau determina evenimente din viața oamenilor”.

În „Dicționarul explicativ al limbii române”, apărut la editura Academiei în anul 1975, superstiția este „o prejudecată, care decurge din credința primitivă, înapoiată în spirite bune și rele, farmece și vrăji, în semne prevestitoare, în nume fatidice sau în alte rămășițe ale animalismului și magiei”.

Conform definițiilor reproduse, superstițiile sunt prejudecăți ale credinței primitive a oamenilor, care considerau că forțe supranaturale, întâmplări, spirite, farmece, semne ș.a. le influențau trăirea.

Din lipsa de cunoaștere reală și din teama de moarte ori de rău au apărut multe superstiții. Ele sunt rezultatul gândirii magice, care aparține funcției religioase a omului.

Obiectivele (locațiile) „urâcioase” favorabile apariției de superstiții sunt: locuri pustii, case ori biserici părăsite, prăpăstii, păduri dese și întunecoase, bălți, răscruce de drumuri etc. care se credea că sunt bânuite de duhuri rele (diavol, moroi, iele - ale sfinte - zmeu, Muma Pădurii ș.a.), care acționau, mai ales în prima parte a nopții (până la cântatul cocoșilor).

Din teama oamenilor de aceste duhuri necurate și din dorința de apărare au apărut numeroase superstiții.

În existența lor îndelungată oamenii au observat ce le-a făcut bine și ce le-a

făcut rău, iar în funcție de aceste aprecieri au încetățenit superstiții, care le-au dirijat comportamentul. Așa s-a ajuns ca superstițiile să facă parte din trăirea oamenilor care cred în ele.

Cercetătoarea Irina Nicolau considera în „Cuvântul introductiv” la cartea „Credințe și superstiții românești după Artur Gorovei și Gh. F. Ciaușeanu” că superstiția este „ceea ce decidem noi să fie superstiție”.

Ea se exprimă sub forma unor credințe sau practici rituale.

Conform susținerilor cercetătoarei Irina Nicolau, „o credință și o superstiție pot să nu se deosebească, de fapt, prin nimic, ceea ce contează este poziția celui care operează cu distincția”.

De fapt, în volumul al II-lea al cronicii (monografiei) satului Bălcești, intitulat „Apele care ne-adună”, autorii Ion Cepoi și preot Nicolae Diaconescu, după câteva exemple date (pag. 138 - 139), lămuresc asupra sferei largi a conținutului superstiției prin interogațiile concluzie: „Superstiții? Datine? Experiență milenară? Dumnezeu mai știe!... ori pur și simplu norme nescrise, care trebuie respectate cu strictețe”.

În susținerea autorului acestui studiu, superstiția poate să fie o credință ori o practică rituală cu „morală” (învățătură, folosință), trasă în urma unor observații ale trăirii, de care oamenii sunt avertizați ori țin seama în comportamentul lor, ca să le fie bine.

Exemplific prin câteva superstiții: „când îți iasă cineva în cale, cu găleata goală, să știi că îți merge rău” „paparudele se fac în credința că va ploua”; „fetele recurg la Anul Nou și la Bobotează la practici rituale, să-și afle ursitul” etc.

Evoluția istorică și progresul civilizației au influențat și credința în superstiții, contribuind la o diminuare a numărului acestora. Au dispărut cele care nu mai corespundeau realității cotidiene ori concepțiilor trăirii, explicabilă prin cunoaștere.

Fenomenul poate fi constatat și în Gorj, unde am observat că unele superstiții (credințe) apărute în monografiile: Peștișani, Romanești, Dănești, Bălești, Brănești, Novaci, Aninoasa, tipărite în perioada 1904 - 1935, sunt dispărute din monografiile scrise de mână de învățătorii înscriși la gradul I în perioada 1940 - 1947 și aflate în fondul Ministerului Educației Naționale la Arhivele Statului București.

Capitole separate, acordate superstițiilor, apar și în monografiile localităților: Scoarța, Bălcești, Căpreni, Crasna, Vădeni și a satelor de pe Valea Jaleșului, iar superstiții numeroase se găsesc în toate celelalte lucrări monografice gorjene.

Le-am preluat și le-am sistematizat în funcție de obiectul manifestării lor, după cum urmează:

1) Superstiții (credințe, practici rituale) legate de momente importante din viața omului (multe se regăsesc la tema „Prevenirea maleficului în obiceiurile gorjene din timpul vieții”):

a) NAȘTEREA:

Femeia care rămânea însărcinată, trebuia să spună, altfel pruncul va rămâne mut;

Pentru sarcină ușoară, viitoarea mamă trebuie să se încingă cu brăciri, iar să nu se deoache, brăcirile era bine să aibă mult fir roșu în țesătură;

Femeile pătate la față, se credea că vor naște fete;

Femeia însărcinată, călca pe urmele unui voinic frumos, ca să nască un copil voinic și frumos;

Cât nevasta e gravidă, nu e bine ca bărbatul să taie păsări, crezându-se în satele de pe Gilort că atunci când va naște, mama va pierde mult sânge, iar noul născut se va zbate ca pasărea care moare;

Femeia gravidă nu ridica greutatea, să nu piardă sarcina;

Dacă nu dădeai din bunătățile pe care le mâneai și la femeia gravidă, ea poftea și se putea stărpi (avorta copilul) și era mare păcat;

La Arcani era interzis ca femeia însărcinată să mănânce colaci lipiți ori fructe îngemănate, ca să nu nască gemeni;

Femeia gravidă nu era bine să se mire de nimic urât (oameni pociți, anormali, cu infirmități), ca să nu nască un copil, cu defecte similare;

Femeia însărcinată nu e bine să ia nimic fără să spună, ca să nu nască un copil pătat;

Femeia însărcinată nu avea voie să pună mâna sau să dea cu piciorul în câine ori în pisică, fiindcă va face copilul flocos (cu păr pe corp). Dacă uita sau greșea, numai vrăjitoarele mai puteau întoarce;

La Șipot - Turburea se spune că la unele femei se aude copilul plângând în pânțele. Se credea că acesta tace numai dacă mama îi urează ceva (să aibă noroc, să învețe, să fie frumos etc.) care să-i placă;

În satele de pe Gilort, după ce femeia împlinea cele nouă luni, era pusă să dea grăunțe din poală unei iepe, ca să nască repede și ușor;

Dacă era o naștere grea, gravida bea apă din pumni de la toți aceia cărora le-a turnat apă să se spele;

Când femeia nu putea să nască, bărbatul era pus să tragă cu pușca peste casă, ca să-i producă o tresărire violentă;

În satele din zona Padeș, dacă nașterea era grea, femeia era urcată în car, așezată în poziția pe spate, pe fân și plimbată pe un drum cu multe gropi (ca să fie puternic zdruncinată);

Copiii care se nășteau cu chitie (căiță) pe cap, erau norocoși;

Era mare păcat ca femeia gravidă „să lepede” copilul. Dacă se întâmpla să fie secetă mare, inundații, să bată piatra ori alte calamități, vina era pusă și pe seama faptei necreștinești a gravidei;

Moașa tăia buricul noului născut pe restelul boului de hăis de la jug, în credința „că va răzbi greutatea vieții cu puterea și răbdarea boului”;

Cu sângele care curgea de la tăiatul buricului, copilul era uns pe față, ca să fie rumen toată viața;

La Aninoasa, dacă primul născut era o fată, iar părinții doreau să aibă un băiat, placenta era pusă într-o căciulă și îngropată la loc curat (nespurcat);

La Mușetești, buricul copilului era păstrat timp de șapte ani pe vârful unui fus, până la plecarea la școală, când la o lumânare aprinsă, copilul se uita prin buric, lumânarea simbolizând flacăra științei;

La Lelești, moașa spăla copilul cu apă rece, după ușă, apa curgând de pe o pană de găscă sau de rață, să fie rezistent la răceală și să-i placă scaldă;

În prima scaldă a copilului se puneau: un ban de argint (pentru a avea noroc), pene de găscă sau de rață (să-i placă apa și să nu plângă la scaldă), pene de pitpalacă (să meargă repede în picioare), flori (să fie iubit) ș.a.;

Scutecele spălate nu erau lăsate noaptea pe culmea de afară, să nu fie bântuite de duhurile rele;

După lăsatul serii, copilul nu era lăsat singur în casă, nici nu era bine să fie trecut printr-o răscruce de drumuri ori peste o apă de frica duhurilor rele;

În ziua botezului, nașa atingea fața copilului de o balegă, să nu se deoache;

Să nu se deoache, copilul adus de la botez era trecut prin roatele carului (la Stănești) sau printr-un cerc dintr-o nuia de rug sau de măceș;

Nașa dădea mamei, pe cel botezat, peste prag, de trei ori, ca să fie sănătos;

Pentru ca noul născut să plece mai repede în picioare era dus la pragul casei și i se tăia piedeca;

b) NUNTA:

La plecarea și venirea chemătorilor, o fată cu părinți în viață le ieșea în cale cu plin. Ginerile arunca bani în cantă (găleata) cu apă, ca să aibă belșug și bine în familie;

În timp ce se spuneau colocășiile (orația), mireasa îl zărea pe ginere printr-un inel, în credința că va avea copii frumoși;

După ce miresei i se punea voalul, ghirlanda, beteala, se ridica de pe scaun, iar locul îi era luat de altă fată, în dorința și credința că se va mărita cât mai repede;

Înainte de a pleca la cununie, nașa rupea în patru bucăți deasupra capului miresei o azimă. Bucățile de azimă erau aruncate în direcția punctelor cardinale (semnul crucii), iar nuntașii (mai ales fetele) se străduiau să le prindă, fiind bune de noroc și leac pentru măritiș;

În drumul spre cununie, mireasa obișnuia să se uite de trei ori la soare, ca să aibă copii frumoși;

În timpul slujbei de cununie, mireasa încerca să-1 calce pe ginere pe picior, ca „să-1 aibă sub papuc”;

După cununie, în biserică, în timp ce tinerii și nașii ocoleau prin fața altarului, cumnatul de mână arunca semințe de tot felul și bomboane, pentru rodnicia noii familii;

Mireasa, ajunsă la noua casă, după cununie, era dusă în cameră și așezată pe pat, punându-i-se în brațe un copil, să aibă noroc la copii;

Mireasa era dusă la păsări și la vite, să aibă noroc la ele;

Așezați la masă în noua casă, tinerii mâncau cu aceeași lingură, dintr-o strachină, să fie uniți toată viața și să împartă între ei binele și răul, cum împart mâncarea.

c) MOARTEA era prevestită prin semne, devenite pentru comunitatea satului superstiții:

Când cădea din perete oglinda (chipul omului) ori icoana (chipul Domnului), se credea că moartea e pe aproape;

Dacă auzeai cucul cântând după apusul soarelui, era semn că nu mai scapi;

Dacă pe casă sau în grădina casei cânta o cucuvea (buhă) era semn că va muri cineva în acel an;

Dacă găina cânta cocoșește, e semn de moarte în familie și de boală grea;

Câinele care urla noaptea se credea că presimte sfârșitul cuiva din familie și cheamă moartea;

Când cineva visa că-i cade un dinte din față, îi murea cineva apropiat;

Surparea unei gropi ori căderea unui perete erau tot semne de moarte;

Dacă din curtea celui cu semnul morții se întâmpla să moară un animal ori o pasăre, fără să fi fost bolnav, casa respectivă se credea că e ferită de decesul unui membru al familiei;

Dacă se deschidea cartea preotului venit să-i citească bolnavului, la o pagină scrisă numai cu negru, era semn că cel grijit va muri curând;

Când omul trage să moară, nu-i bine să-l strigi pe nume sau să țipi, fiindcă „îl întorci din drum și-i păcat”;

După ce omul moare, se acoperă ori se întorc oglinzile, fiindcă nu-i bine să te vezi în oglindă;

La Runcu, odinioară, în stâlpul casei se lega pentru șase săptămâni o cămașă albă a mortului, ca să aibă unde-i hodini sufletul;

Cei care scăldau mortul, erau plătiți, să nu bea răposatul apă murdară;

Când camerele erau pardosite cu pământ, apa în care a fost scăldat mortul se vărsa într-o groapă făcută sub patul în care a zăcut, „fiindcă-i rău de moarte dacă cineva trecea peste ea timp de trei zile”;

Mortul era așezat cu fața spre răsărit, pregătit pentru a doua înviere;

La Racoți - Celei, dacă mortul a fost om rău în viață, să nu se facă moroi, se trecea peste el o găină neagră;

În fereastra camerei unde era așezat mortul se puneau două pahare, unul cu vin, unul cu apă, ca să bea sufletul, care colindă timp de șase săptămâni prin locuri cunoscute și plăcute în viață;

Mortul era păzit, ca să nu treacă vreo pisică sau câine pe sub blană, că atunci e pericol să se facă moroi;

Tronul se ungea cu usturoi și praf de pușcă, pentru ca răposatul să nu se facă moroi;

După scoaterea mortului din cameră, se închide ușa, înăuntru rămânând membrii familiei, care spărgeau o oală de pământ, ca să nu se atingă moartea de ei;

În cele trei zile cât stă mortul în casă, nu se mătură, crezându-se că sufletul lui aflat după ușă ar fi fost murdărit ori scos afară cu gunoiul;

Camera se mătura și se purifica prin stropirea cu apă sfințită și punerea de busuioc la icoană;

La cele trei hodine ale mortului, după citirea evangheliei, peste tron se arunca cu bani mărunți, (metalici) și se dădeau de pomană, mai ales la copii și săraci, pomeți (colac, cu guler alb având legate o lumânare și un ban);

Tronul se așează în groapă cu capul mortului spre apus, să fie cu fața la lumină, la a doua înviere;

În satele de crescători de animale, se dădea pentru mort de pomană o oaie ori o vițică, „să nu plece cu norocul vitelor după el”;

După înmormântare oamenii se spălau pe mâini, aruncând de trei ori apă peste umăr, în credința că astfel s-au lepădat de mort;

Izvoarele duse de persoane curate timp de 44 de zile erau slobozite la o apă curgătoare. Se credea că astfel se dăruiește apă proaspătă sufletului mortului, căruia i se dădeau pe calea apei și cele necesare „drumului” (lumină, bani, merinde).

În Gorj există consemnări despre morți care „s-au făcut moroi” (vezi tema „Prevenirea maleficului în obiceiurile gorjane din timpul vieții”).

2) în legătură cu zilele săptămânii, au circulat și în Gorj numeroase superstiții (credințe):

LUNI este ziua în care începe orice lucru de ispravă (trainic). La Turburea, dar și în alte localități se credea că luna nu este bine să dai foc din casă, și nici să iei ouă din cuiabar, că-i rău de pagubă. Nu se dădeau nici bani împrumut.

În ziua de luni, nu-i bine să se pețescă (să nu se strice nunta) și nici să se îngroape morții (e rău de moarte pentru cei rămași).

MARȚI era considerată zi rea (sunt trei ceasuri rele), de aceea nu se pornea la drum și nici nu se începea vreun lucru, fiindcă nu era norocos, trainic.

La Bârzeiul de Pădure și la Turburea, marțea nu era bine să se urzească pânza (Dumnezeu a urzit Pământul în ziua de marți) și nici să se înceapă țesutul, fiind rău de lovituri și necazuri.

MIERCURI era considerată zi bună, cu spor, cu noroc în muncă și în viață. Se postea, să ți se împlinescă dorințele.

Nu e bine să dai din casă lapte, carne și sare. E ziua în care se începea aratul, să răsară boabele.

JOI era o zi favorabilă atât muncilor casnice, cât și în câmp. Era o zi norocoasă,

de aceea se făceau logodne și chiar nunți.

VINERI nu se mânca de dulce (se postea), ca să te ajute Sfânta Vineri. Nu se lucra în casă (nu se torcea, nu se spăla), fiind rău de dureri de ochi.

Nu se pisa sare, să fii ferit de arsuri. Nu se făcea turtă, fiind rău de bube.

SAMBATA e ziua pomenirii morților și a pomenilor, că atunci e primit.

DUMINICA este ziua Domnului Isus Hristos. Nu este bine să tai nimic în această zi, fiindcă lovești în Dumnezeu, cu barda ori cu cuțitul.

3) În decursul anului erau păstrate anumite credințe (superstiții), ca să le meargă bine oamenilor. Nu se lucra la anumite sărbători creștine ori păgâne, că-i rău de boală, de piatră (grindină), hală (furtună), trăsnet ori de pagubă la animale și la păsări.

în monografia „Scoarța”, autorul dr. Gh. Vodislav includea în rândul superstițiilor și ceremonialele de aflarea soartei (vergelul, sânvârsâitul, numărutul parilor, scularea boilor, chemarea la roată, lătratul câinilor) și visarea ursitului în Ajunul Bobotezei (vezi titlul „Practici de aflarea soartei la gorjeni”).

De fapt și la obiceiurile de urat din prima zi a anului, era credința (superstiția) că dacă-i primești pe urători și-i răsplătești „vei câștiga cu prisos”.

Tot în ziua începutului de an, după ce se spălau, oamenii obișnuiau să-și ștergă fața cu bani, în credința că vor avea mereu noroc la ei.

În ziua Ajunului Bobotezei, nu-i bine să te cerți, nici să dai pe datorie din casă.

La Budieni, când fata ieșea din casă să plece în lume, pe pragul de sus al ușii se aprindea lumânarea de la Bobotează, „să fie tot așa bine văzută, cum e lumina aprinsă”.

Să nu mai fie singuri la muncile de peste an, tinerii se „împerecheau” la Dragobete (24 februarie), cum se împerechează și păsările.

Purtarea mărtișorului în ziua de 1 martie se credea că aduce noroc și ferește de boală, de deochi și de farmece pe acela care-l poartă.

Dacă nu te afumi de Mucenici (9 martie), te mușcau șerpilor.

La Sfântul Gheorghe (23 aprilie) oamenii credeau că e bine să calci pe iarba verde și să te cântărești, în speranța că nu se vor prinde vrăjile de ei și vor fi sănătoși.

De sărbătoarea Sânziana (24 iunie) se arunca o coroniță împletită din flori de sânziene pe acoperișul casei. Dacă se oprea pe coamă era semn de viață lungă. Dacă se întâmpla să cadă coronița, era semn rău.

Nu era bine să bați merele până la Sfântul Petru, fiindcă va bate piatra.

De sărbătoarea Tăierii Capului Sfântului Ioan Botezătorul (29 august) nu se mânca varză, căci „lui Sf. Ioan de șapte ori i s-a tăiat capul ca pe varză și iar a înviat”. Nu se mâncau nici fructe rotunde, care semănau cu un cap. Nu se bea nici vin roșu, care amintește de sângele care a curs din capul Sf. Ioan.

De Filipi (14 - 15 - 16 noiembrie) femeile nu este bine să se pieptene (părul

încălcit avea semnificația încurcării lupilor).

După splina porcului tăiat la Ignat se prognoza cum va fi iarna (grea la început, la mijloc ori la sfârșit, scurtă ori lungă).

În Ajunul Crăciunului se mânca dovleac turcesc copt, „să fii gras ca dovleacul”. La Crăciun se intra în casă trecându-se peste o bucată de fier, „să fii tare ca fierul”.

În ziua de Crăciun nu era bine să scoți gunoiul din casă, ca să nu iasă norocul și să ai spor la vite.

La lăsatul postului de Paște se mânca toată ciorba, să nu plouă primăvara ori vara, când sunt oamenii la muncă.

Joia din prima săptămână a postului Pastelor e Joia Iepelor. Nu se torcea să nu te împărezi când sari gardul sau să nu cadă caii în pari. Fetele care se spală pe cap cu iarbă mare (homan) de Sântoader, se credea că vor avea părul mare și frumos.

Dacă te speli pe cap de Florii îți înflorește (încărunțește) părul.

Lumânarea de la Denia de vineri se păstra la icoană, după ce cu ea aprinsă era înconjurată casa, ca să fie ferită de boli, să fie bine tot anul și să se prăsească vitele și păsările.

Lumânarea se aprindea ori de câte ori era pericol de trăsnete și furtună.

La Paște se punea verdeață pe pragul casei, ca o bucurie a reînvierii naturii.

Superstițiile (credințele) erau frecvente cu prilejul practicilor de vindecare de la Ispas (Frăsinelul) și de la Rusalii (Jocul călușarilor) ori în derularea obiceiurilor de invocare a ploii (Paparuda, Caloianul - vezi tema „Obiceiuri uitate...”).

Numeroase superstiții, care au făcut parte din trăirea oamenilor satelor gorjane, sunt consemnate și în alte titluri ale cărții, dar mai ales în cele referitoare la: „Prevenirea maleficului din microcosmosul gospodăresc „Meteorologie populară gorjeană”, „Descânțece, practici de tămăduire și plante de leac în etno-folclorul gorjean”, „Obiceiuri uitate de pe ulița satului”.

În monografiile gorjane sunt înscrise și numeroase superstiții de pe ulița satului:

Plecând pe drum, dacă-ți ieșea în cale cineva cu vadra plină cu apă sau un cal alb sau un militar sau un coșar, era semn bun;

Dacă-ți ieșea în drum cineva cu vadra goală, dacă-ți tăia pisica neagră calea ori întâlneai un popă, era semn rău;

Iepurele (întruchiparea diavolului), dacă-ți ieșea în cale, era semn rău;

Vărsarea paharului cu țuică la masă ori a solniței cu sare, era semn rău. Ca să anuleze răul se lua pe două degete din ce s-a vărsat și se punea pe frunte;

Când visai porci era rău de boală;

Când visai câmpul cu verdeață era semn de veselie și de bine;

Când visai că bei țuică, aveai parte de necaz;

Coțofana ori cocoșul care cântau pe gard, anunțau musafiri ori o veste (o

scrisoare);

Zilele de marți și de 13 erau zile rele (nefaste);

Când sughițai, te vorbea cineva;

Când îți țiue urechea ori ți se zbate ochiul din stânga, e semn rău;

Când îți țiue urechea ori ți se zbate ochiul din dreapta, e de bine;

Când fluieri în casă, tragi a pagubă;

Să nu coși hainele îmbrăcate pe cineva, că-i coși mintea. Să îl scapi de rău, îi dai un fir de ață să-l țină în gură până termini de cusut;

Cioburile de la paharul, oala ori farfuria spartă, aduc noroc;

Să nu împrumuți ouă până nu-ți pui cloșca, fiindcă-ți dai norocul la pui;

Primăvara, oamenii satelor purtau grija să nu fie spurcați de puii de animale și de păsări de curte ori de păsările migratoare, care se întorceau în țară;

Înainte de a ieși din casă ei se spălau pe ochi și luau o înghițitură de mâncare sau puneau sare pe limbă, ca să rămână curați (nespurcați);

Dintre puii de animale cel mai rău era când te spurca mînzul, fiindcă umbli toată vara calea mînzului (fără rost), ca mînzul după iapă;

Când te spurcă bobocii de rață sau de gâscă, e rău de gălbinare. Dacă te spurcă puii de găină, râcăi ca ei, fără spor;

Cine vede întâi doar o barză, va umbla singur toată vara;

Când auzi cucul prima dată, și e după asfințitul soarelui, e rău de moarte;

Dacă te spurcă pupăza, îți pute (miroase) gura;

Când vezi întâi rîndunica și ești nespălat pe ochi ori nemâncat, e rău de asudat (transpirație).

Multe din superstițiile consemnate au dispărut, altele se mai păstrează iar de unele își mai aduc aminte bătrânii satelor.

Viața a lămurit că superstițiile au avut o evoluție istorică. Cele care au dispărut nu mai corespundeau realităților trăirii. Așa s-a întâmplat, spre exemplu, cu superstițiile legate de naștere, după ce asistența medicală a devenit obligatorie.

Altele sunt contrazise de viață, unii constatând că în zilele de marți și de 13 (cu ghinion după tradiție) le merge bine și au noroc. De aceea ei rostesc multe lucruri în astfel de zile și au parte de reușită.

În urma activităților zilnice, oamenii au tras concluzia ce-i bine și ce-i rău. Așa s-a ajuns la apariția de alte superstiții ale comportamentului cotidian.

Unii oameni consideră că reușesc numai dacă la ieșire pășesc peste pragul casei întâi cu piciorul drept, dacă urmează un anumit traseu ori trec prin anumite locuri (biserica, casa unei rude ș.a.).

Să aibă reușită la examene unii tineri învățau numai la anumite ore, în anumite locuri, îmbrăcați cu anumite haine ș.a.

Teama de superstiții sper să fi lămurit aspecte ale evoluției gândirii oamenilor, precum și alte manifestări în comportamentul și atitudinea lor, față de viață.

Prin pitorescul și poezia lor mai cred că superstițiile vor stârni și interesul tinerilor pentru trăirea tradițională a înaintașilor lor din satele gorjene.

Bibliografie:

Șerban, Al. Doru – „Nașterea, nunta, moartea la gorjeni”, Editura „Scrisul Gorjean”, Târgu-Jiu, 2002;

Șerban, Al. Doru – „Cultura Țărănească Gorjeană”, Editura „Măiastra”, Târgu-Jiu, 2007;

Monografiile locale consemnate în text.